

Geografia regionu

Autor: Izabela Stapor

{smoothgallery album=310}Dawna Puszcza Sandomierska (którą zamieszkiwali Lasowiacy) znajdowała się na obszarze dzisiejszej Kotliny Sandomierskiej, która obejmuje obszar o powierzchni ok. 14 tys. km². Jej granice wyznaczają: od północnego zachodu – Wyżyna Małopolska, od północnego wschodu – Roztocze, od południa – próg karpacki oraz dział wodny pomiędzy dopływami Sanu i Dniestru. Teren kotliny obniża się lekko od południa ku północy (wzniesienia osiągają przeciętnie wysokość od 150 do 200 m. Obecnie obszar dawnej Puszczy Sandomierskiej podzielono na dwa główne mikroregiony: Równinę Tarnobrzeską i Płaskowyż Kolbuszowski. Poza nimi puszcza obejmowała (przynajmniej częściowo) również mikroregiony, takie jak: Nizina Nadwiślańska, Płaskowyż Tarnowski, Dolina Dolnej Wisły, Pradolina Podkarpacka, Dolina Dolnego Sanu. Cechą charakterystyczną obszaru dawnej puszczy zawsze było stosunkowo duże zalesienie (świadczą o tym takie nazwy miejscowe jak: Bukowiec, Dęba, Dąbrowica, Lipnica, Olszyny, Trześć, Brzoza, Brzozówka, Grabiny). Głównymi rzekami są Wisła i San, Wisłok, Wisłoka oraz mniejsze Łęg i Trześniówka. Niegdyś najważniejszą rzeką tego obszaru był Łęg (w dokumentach z XV i XVI wieku nazywany Trześnią), który przebiegał przez środek Puszczy Sandomierskiej. To przy tej rzece powstały typowe wsie lasowiackie jak: Wilcza Wola, Przybyszów, Krawce, Jamnica i Zaleszany, w jej okolicach powstały również najstarsze wsie królewskie (Sokolniki, Przyszów, Stany) oraz wsie związane z ówczesnym przemysłem (Huta, Kuźnica, Maziarnia, Kopcie). Cechy przyrodnicze wpłynęły na społeczno-gospodarczy i kulturowy charakter regionu. Do końca XVIII wieku ponad 30% wsi było własnością królewską. Podstawową cechą tego regionu był słaby rozwój gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej (poziom rolnictwa lasowskiego był niski (być może wpłynęła na to izolacja od innych regionów). Życie na terenie lesistym i mokrym wiązało się z rozwojem: bartnictwa, łowiectwa, rybołówstwa, zbieractwa, przemysłu drzewnego, garncarstwa, plecionkarstwa. O symbiozie Lasowiaków i przyrody mówi jedno z powiedzeń lasowiackich: Las, ociec nas, a my dzieci jigo, idzewa do nigo.